

Nr 119

Av herr Arrhén, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter.

Det statliga naturastipendiesystemet infördes i vårt land budgetåret 1939/40 för studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. Högskolorna i Göteborg och Stockholm infogades budgetåret 1944/45, och vid 1950 års riksdag beslutades om riktlinjerna för den framtida utformningen av de studentsociala stödåtgärderna, innebärande ett utbyggande av statsstipendier och studielån i kombination. Naturastipendierna utvidgades vid 1953 års riksdag till att omfatta samtliga akademiska utbildningsanstalter under VIII:e och X:e huvudtitlarna. Vidare ökades stipendietidens längd per läsår från högst åtta till högst nio månader. Vid 1954 års riksdag höjdes anslagsmedlen. Därmed åsyftades att möjliggöra en sänkning av kravet på studiebegåvning, uttryckt i viss betygsnivå, från AB+ till AB som medelbetyg i studentexamen, varigenom stipendieunderlaget beräknades kunna breddas från något mindre än 4 % till ungefär 12 % av totalantalet nyinskrivna vid de högre utbildningsanstalterna. Även vid 1955 års riksdag kunde en anslagsökning, dock av automatisk natur, ske. En ytterligare utökning ägde rum vid 1956 års riksdag i sådan utsträckning, att antalet nya stipendier under läsåret 1956/57 kunde beräknas motsvara drygt 17 % av totalantalet nyinskrivna mot 14 % förutvarande läsår. I innevarande års statsverksproposition föreslås ett anslagsbelopp i här berörda avseenden på 6 980 000 kr., innebärande en ökning av anslaget från föregående år med 2 500 000 kr., vilket kan beräknas motsvara 26 % av totalantalet nyinskrivna under läsåret 1957/58. Det må här erinras om, att studentsociala utredningen på sin tid (SOU 1948: 42) angav just 26 % av de nyinskrivna som ett optimum. Hela denna utveckling under de senaste åren, som här skisserats, innebär bl. a. även, att kravet på studiebegåvning, uttryckt i viss betygsnivå, kunnat ytterligare sänkas, alltså från AB som medelbetyg i studentexamen (1954 års riksdagsbeslut).

Naturastipendierna utgå i form av fri bostad och kost. De må tilldelas obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning, få vid universitet och karolinska institutet samt vid Stockholms högskola innehas under tre läsår, vid tandläkarhögskolorna två och ett halvt läsår, vid tekniska högskolorna två läsår, vid handelshögskolorna och farmaceutiska institutet

ett och ett halvt läsår, vid gymnastiska centralinstitutet ett läsår samt vid socialinstitutet två terminer. Stipendierna utdelas av statsstipendienämnderna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg.

Från studenternas sida har som önskemål uttalats (i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 oktober 1955), att anslagsmedlen till naturastipendier måtte anpassas så, att stipendier kunna tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet». De nuvarande bestämmelserna tala, som nyss anfördes, om »obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning». Statsstipendienämndernas erfarenheter från den hittillsvarande fördelningen av stipendierna till dem, som under ett löpande år avlagt studentexamen, gå hittills i den riktningen, att termen »obemedlad» tillåter en högsta bruttoinkomst av omkring 10—12 000 kr. Nedanför denna inkomstgräns arbetar man vidare med termen »utpräglad studiebegåvning», fattad, som sagt, som ett studentbetyg med AB i genomsnitt, i vissa lägen även något lägre.

Till de möjligheter, som i övrigt stå våra abiturienter till buds att er hålla ekonomiskt stöd från det allmänna för fortsatta studier, hör erhållandet av studielån med statlig kreditgaranti. Behörighetskravet är här för studerande vid universitetet eller annan högre utbildningsanstalt sköt samhet och studielämplighet, ådagalagd genom ett genomsnittsbetyg i studentexamen av Ba (tidigare Ba+) i läroämnen (prop. 1956: 50, som godtogs av riksdagen) samt att sökande är i behov av studiekredit.

Statligt studiestöd i oss omgivande länder

Det kan vara av intresse att kasta en blick på de oss omgivande ländernas metoder att lösa likartade problem, alltså olika understödsformer åt de studerande vid universiteten eller likartade läroanstalter.

Danmark

Vi möta först Danmark med bestämmelserna i lagen av den 24 maj 1955 (nr 171) om »Ungdommens uddannelsefond»s forvaltning og virksomhed. Denna fond har tillkommit för »ubemidlede, dugtige og evnerige unge» och rör sig med 6 milj. kr., varav 4 milj. kr. som stipendier och 2 milj. kr. som lån, och får dessa pengar bl. a. enligt en lag från 1952 ur tipstjänstens årliga överskott. Elever vid offentligt erkända läroanstalter och fackskolor äro behöriga att söka studiehjälp ur fonden. Vid varje behörig skola finns en stipendienämnd, bestående av rektor och två lärare samt en elevrepresentant. Undervisningsministern kan för större områden tillsätta centrala nämnder och rådgivande representantskap, vari såväl lärar- som elevrepresentanter, valda för tre år, fungera minst en gång om året. Fonden handhas i sin helhet av en styrelse med sju ledamöter, som, efter förslag från handels-, lantbruks- och finansministerierna samt från Danske Studerendes Faellesråd och Studierådet af Ingeniørstudierende ved danske Teknika,

tillsättas av undervisningsministern (Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr 244 af 27 august 1955, § 1). Styrelsen fördelar de till förfogande stående medlen på de olika läroanstalterna, där respektive stipendienämnder fördela pengarna. Denna fördelning sker under hänsynstagande till den sökande elevens framgång i studiearbetet och föräldrarnas inkomst- och förmögenhetsförhållanden (§ 5 mom. 1—3). Bestämmelserna angående studielämplighet förutsätta, att den sökande bestått sin examen »med 1. karakter» (§ 5 a—b), d. v. s. blivit tillerkänd ett samlat vitsord, som, omskrivet i våra betygstermer, närmast svarar mot ett med beröm godkänd eller AB (i den danska poängskalan ungefär 13—14, där 15 utgör det högsta vitsordet). Vissa modifieringar vid force majeure äro förutsedda.

De räntefria studielånen handhas av Dansk studiefond (§ 7, mom. 3).

Den förberedande utredningen, som framlade Forslag til Lov om »Ungdommens uddannelsesfond»s forvaltning og virksomhed, redogjorde för ett förslag från Ungdomskommissionens betänkande: »Ungdommens adgang til den højere uddannelse II. Studierne ved universiteterne og de højere laereanstalter». Enligt detta borde av 12 000 studerande vid universitet och högre läroanstalter 4 000 komma i fråga för stipendier, alltså 33 $\frac{1}{3}$ %. Stipendiebeloppet per läsår beräknades av ungdomskommissionen till 2 900 kr. eller efter vissa avdrag med redan existerande stipendier ett belopp på omkring 10 milj. kr. årligen. Det vore emellertid möjligt att inskränka programmet till att de första åren endast omfattade 4,5 à 5 milj. kr. årligen till de studerande vid universiteten och andra högre läroanstalter. Detta skulle innebära ett genomsnittligt stöd per studerande av omkring 1 450 kr. årligen. Man räknade inom utredningen emellertid även med de räntefria lånen och ansåg, att det ej vore nödvändigt att genomföra Ungdomskommissionens förslag i dess helhet allaredan nu, utan att det vore rimligt »ved en succesiv gennemførelse af forslaget». Man ansåg, att det borde få ankomma på stipendieutskotten vid universiteten och de högre läroanstalterna att på grundval av de riktlinjer, som gåves av undervisningsministeriet, till fondens styrelse inkomma med förslag om i vilket omfång ungdomskommissionens synpunkter böra läggas till grund för medlens fördelning.

I Danmark synes sålunda enighet råda om vissa principiella betraktelse-sätt, men man har icke ännu nått de mål, som kunna betraktas som önskvärda.

Finland

Till grund för utdelning av statsstipendier för högskolestudier i Finland ligger en lag av den 5 juni 1953 (nr 252) och en förordning av den 29 juni 1953 (nr 298). För förstaårsstuderande äro bestämmelserna om stipendierna huvudsakligen att finna i den nämnda lagens §§ 1, 2, 3, 7 och

9 samt i §§ 2 och 3 av förordningen. Utdrag ur dessa ingår i en skrivelse från studentexamensnämnden av den 9 april 1949, som årligen tillställs alla berörda skolor. Förordningen om studentexamen, som nu gäller, är av den 26 september 1947 (nr 717).

I lagen om stipendier och understöd för högskolestudier av den 13 juli 1948 (nr 600/1948) stadgas bl. a. följande: »För stödjande av begåvade och mindre bemedlade studerandes studier — — — utdelas årligen av statsmedel i denna lag nämnda stipendier och understöd» (§ 1). I § 2 utsåges: »Allmän förutsättning för att studerande skall kunna komma i åtnjutande av stipendium är, att han är begåvad, flitig och mindre bemedlad. Begåvning utrones närmast med ledning av vitsorden i skol- och studentexamensbetyg, förhör och examina vid högskola samt vid dem tilldelade vitsord, varvid vid bedömningen av sistnämnda prestationer jämväl bör beaktas den för dem använda tiden. Härjämte skall hänsyn tagas till lärarkollegiets i skolan och vederbörande lärares vid högskolan personliga uppfattning om eleven samt om hans begåvning och flit, ävensom till andra omständigheter, vilka inverka på bedömningen av de av studeranden till äventyrs uppnådda resultaten samt hans personliga förmåga. *Mindre bemedlad anses varje studerande, som icke äger tillgångar, med vilka han kan finansiera sina studier, och ej heller har möjlighet att av sina föräldrar erhålla därför nödiga medel.*» (Kurs. här.)

Denna definition på begreppet »mindre bemedlad» torde uppmärksammas. Den innebär en fri begåvningskonkurrens inom praktiskt taget större delen av den ekonomiska medelklassen, låt vara att stipendiernas antal för första studieårets studerande för dagen endast är etthundra (§ 3). Vart och ett är på 56 000 mark. »Medellöshet — — — bör fastställas medelst intyg, utfärdat av offentlig myndighet, därom, att vederbörande icke äger tillgångar, med vilka han kan finansiera sina studier, samt att hans föräldrars ekonomiska ställning är sådan, att han icke heller har möjlighet att av dem erhålla härför nödiga medel» (§ 5). Det framhålles vidare, att lärarkollegierna böra möda sig om uppgifter angående den »sökandes liv utanför skolan, hans (hennes) initiativförmåga, aktivitet, uthållighet och tillförlitlighet».

Med hänsyn till det i detta fall ringa antalet stipendier (100) framhålles till sist, att »endast för abiturienter med så gott som säkra utsikter att få allmänvitsordet laudatur i studentexamen (= högsta betyget) lönar det sig att ansöka om stipendium, såframt de icke äro exceptionellt framstående på sitt specialområde eller utvisa alldeles särskilda anlag för framgångsrik verksamhet i samhällets och statens tjänst». Det påpekas även, att tilldelande av stipendium i vissa fall är beroende av om sökande avlagt godkänd inträdesexamen vid de fackutbildningsanstalter, som ha detta krav.

Det stipendieutdelande centralorganet är studentexamensnämnden, som

på grundval av de från skolorna inkomna uppgifterna fastställer sökandes »sociala poäng», till stor del grundade på hemmets ekonomiska situation, sökandes »personliga poäng», hänförande sig till sökandes karaktärsegenskaper, samt sökandes »intellektuella poäng», beräknade bl. a. ur vitsorden både från det senaste skolbetyget och från studentexamensbetyget, då detta föreligger. Alla dessa poängtal äro sammansatta av flera olika addender, som erhållits ur svaren på frågor i till skolorna utsänt formulär. På den »sociala poängen» inverkar, som sagt, hemmets ekonomiska och kulturella ställning. Högre poängtal ges ju svagare denna är. Högre poängtal ges även för yngre syskons antal, hemmets liksom sökandes flit och arbetsamhet o. s. v. Vart och ett av de tre ovannämnda poängtalen har ett minimivärde, som måste vara överskridet för att sökanden skall kunna ifrågakomma som stipendiat. De tre talens summa har likaså en undre gräns, givetvis större än summan av ovannämnda minimivärden, som måste vara uppnådd. Erfarenheten av verksamheten säger, att minimigränsen för de »sociala poängen» uppnås av alla sökande från obemedlat hem och av de flesta från mindre bemedlat hem.

De etthundra stipendier, som i Finland utdelas till förstaårsstuderande, motsvarar 3 à 4 % av antalet nyinskrivna. Utöver dessa stipendier beviljar staten även åt första årets studenter räntefria studielån, vilkas maximibelopp likväl blott är 30 000 mark om året.

Norge

Den nya stipendieordningen, gällande för universitets- och högskolestuderande i Norge, går tillbaka på en utredning från Samordningsnemnda for skoleverket, tillsatt den 7 mars 1947, vilken avlämnade slutbetänkande den 28 april 1952 (Sammenfatning og utsyn). Under utredningsarbetet begärde Norsk Studentsamband och Studentsamskipnaden i Oslo, att åtgärder måtte vidtagas för att underlätta finansieringen av studierna vid universitet och högskolor genom rätt till skattefri avskrivning av studiekostnaderna vid inkomsttaxering efter fullföljda studier. Man uttalade vidare önskemål om vissa sociala åtgärder för att sänka middagspriserna på studentrestaurangerna i Oslo och för att sänka hyrorna för rum på studenthemmen samt begärde därutöver höjning av studentstipendiebeloppen (St. meld. 1954: nr 9, s. 87—88).

Enligt lag av den 6 juni 1947 skall Statens lånekasse for studerende ungdom ge lån till studenter vid norska universitet och vetenskapliga högskolor och lärarhögskolor; i undantagsfall även till sådana, som studera vid motsvarande institutioner i utlandet. Lånen lämnas utan borgen och äro räntefria under utbildningstiden. Amorteringen börjar 1½ år efter de avslutade studierna och skall jämte då löpande ränta vara slutbetalade efter högst 15 år. Den utestående lånesumman per 30 juni 1952 var 29 358 744 kr. Genomsnittliga lånebeloppet per låntagare var 3 100 kr.

Den norska utredningen förklarade sig anse, att återbetalning av studielån bör få avräknas från skattepliktig inkomst. Man förordade, att finansdepartementet närmare borde pröva denna sak. Man förklarade sig vidare, i anslutning till danska och svenska förebilder, anse, att huvudformen för stöd åt studerande vid universitet och högskolor borde vara studielån och att stipendiernas uppgift vore att hindra låneskulden att bli för tung för dem, som hade särskilt stora ekonomiska svårigheter. Man ansåg dock, att behovsstipendierna hade en stor uppgift att fylla och att det även vore högst önskvärt med sociala åtgärder vid studenthem och studentrestauranger. Större statliga anslag vore här av nöden.

Utredningens och departementets synpunkter behandlades av stortingets kyrkje- och undervisningsnemnd (Innst. S. 1954: nr 162) och godtogs i huvudsak, likaledes ett av departementet framlagt förslag om ett centralt stipendieråd, vilket bl. a. skulle ha till uppgift att fördela stipendier till studenter samt att ge visst stöd vid dagliga och längre resor. Detta stipendieråd började sin verksamhet i juni 1955. Rådet förordade 1956 vissa riktlinjer för användningen av stipendiemedlen (Dokument 1956: nr 7). Vad stipendier till studenter och elever vid universitet, högskolor och lärarutbildningsanstalter angår, föreslogs fyra olika klasser: 800, 1 000, 1 200 och 1 400 kr. per läsår (hälften av beloppet för varje lästermin). Sökande med särskilt anlag för vetenskapligt arbete borde kunna få stipendium utöver 1 400 kr. per år. Utdelandet av stipendium borde ske på grundval av sökandens verkliga ekonomiska behov. Följande synpunkter borde vara av betydelse: sökandens egen inkomst och hur många han har att försörja (inkomst vid sidan av studierna borde i regel ej försämra sökandens utsikter); om sökanden bor i eller utanför föräldrahemmet; föräldrarnas yrke, inkomst, och hur många de ha att försörja; låneskulder; reseutgifter; studieutgifter (för böcker, material, avgifter); tidigare stipendier; andra upplysningar. Rådet föreslog även att reservera 100 stipendier à 500 kr. per termin till norska studenter vid andra nordiska universitet och högskolor samt att utdelandet av dylika stipendier ej skulle påverka sökandens ev. innehav av stipendier för studier i Norge. Man framhöll vidare, att det kunde vara berättigat att utdela flera stipendier i de fack, där det kan vara önskvärt att stimulera rekryteringen. Man beräknade, att man med dessa åtgärder skulle kunna ge stipendier åt 20 % av elevantalet. Norsk studentsamband protesterade emellertid (i skrivelse av den 7 mars 1956 till departementet) mot att man med hjälp av statens stipendieutdelning försöker dirigera rekryteringen till olika studielinjer. De tillgängliga medlen böra, sade studenterna, uteslutande disponeras utifrån behovet och de fackliga kvalifikationerna. Det juridiske studentutvalget uttalade liknande synpunkter (i skrivelse till stortingets presidium den 19 mars 1956).

Stortingets kyrkje- och undervisningsnemnd (Budsjettt-innst. S. 1956: nr

31) förordade stipendierådets förslag, vilket bl. a. innebar en höjning av anslaget från 830 000 kr. till 2 393 000 kr. Kontroversen med studenterna löstes därigenom, att Studentsambandet förklarade sig inte ha något emot, att t. ex. studenter i matematik och fysik erhöle större ekonomiska garantier med hänsyn till de risker för ett misslyckande i studierna, som de mera än andra hade att räkna med. Man accepterade alltså en »tolkning» med denna innebörd.

England

I England (med Wales) tillämpas ett system, som tidigare stått under skarp diskussion men som efter på senare tid företagna korrigeringar har godtagits av alla lokala myndigheter (Local Education Authorities; LEA:s) på området med några få undantag.

Den, som söker ett statsstipendium (state scholarship), har att undergå ett särskilt kunskapsprov i samband med avgångsexamen, som berättigar till fortsatta högre studier. Sedan sökande här blivit godkänd, beror storleken av stipendiet på hans allmänna ekonomiska situation. Härvid spela givetvis föräldrainskomsten och föräldrarnas förmögenhetsförhållanden en roll.

Scale income	Parental contribution	Scale income	Parental contribution	Scale income	Parental contribution
£	£	£	£	£	£
450	Nil	1 100	97	1 800	202
475	3	1 125	100	1 825	206
500	7	1 150	104	1 850	210
525	10	1 175	108	1 875	214
550	14	1 200	112	1 900	219
575	18	1 225	116	1 925	224
600	22	1 250	120	1 950	228
625	25	1 275	124	1 975	233
650	29	1 300	127	2 000	238
675	33	1 325	130	2 025	243
700	37	1 350	134	2 050	248
725	40	1 375	138	2 075	253
750	44	1 400	142	2 100	259
775	48	1 425	146	2 125	265
800	52	1 450	150	2 150	270
825	56	1 475	154	2 175	276
850	60	1 500	157	2 200	282
875	64	1 525	160	2 225	288
900	67	1 550	164	2 250	294
925	70	1 575	168	2 275	300
950	74	1 600	172	2 300	307
975	78	1 625	176		
1 000	82	1 650	180		
1 025	86	1 675	184		
1 050	90	1 700	187		
1 075	94	1 725	190		
		1 750	194		
		1 775	198		

Därefter ökar tillskottet för föräldrarna med £ 30 per £ 100 i »skalainkomsten».

Man har till en början att uppge föräldrarnas bruttoinkomst. Från denna får vissa avdrag göras. För underhåll av barn, andra än den sökande, ges ett avdrag av £ 150 per barn jämte uppfostringsutgifter och skolavgifter intill ett högsta belopp av likaledes £ 150 per barn. Högsta avdraget för äldre syskon vid universitet eller under yrkesutbildning, för vilka föräldrarna betala hela utbildningskostnaden, är £ 300 samt för andra, vilka äro beroende av uppgiftslämnaren (dependants), £ 150. Härtill kommer avdrag för pensionsavgifter och livförsäkringspremier intill 10 % av förtjänad inkomst samt för in-tecknings-, avgälds- och låneutgifter. Summan av avdragen dras från bruttoinkomsten och ger en siffra, som kallas »skalainkomst» (scale income). Det av myndigheterna bestämda talet för det i förhållande till »skalainkomsten» tillbörliga »föräldratillskottet» (Parental contribution) avläses därefter i en speciell tabell, som återfinnes å föregående sida.

Vid £ 450 (6 525 kr.) i »skalainkomst» utgår alltså statsstipendiet till sitt fulla belopp, £ 283. I andra fall avdras från stipendiets maximala belopp de summor, som här stå under rubriken »Parental contribution» (föräldratillskottet). Resten utgår till den studerande.

Statsstipendiernas nuvarande belopp framgår av följande uppställning:

<i>Oxford och Cambridge</i>	£
College, hostel or lodgings	283
St. Catherine's and Fitzwilliam House ...	265
St. Anne's college	243
<i>London university</i>	
College or hostel	252
Lodgings	243
Home	171
<i>Andra universitet och universitetscolleges</i>	
College or hostel	225
Lodgings	212
Home	156

I dessa belopp äro inräknade utgifter för resor med £ 10 med möjlighet att få detta belopp höjt. För Oxford och Cambridge, de två största och äldsta universiteten, äro undervisningsavgifter m. m. inräknade, men i övriga fall betalas de direkt av undervisningsministeriet (ministry of education) liksom när det gäller studentens utgifter för specialinstrument m. m. Vidare är det normala underhållet under ferierna £ 20 vid Londons och alla andra universitet och universitets colleges och £ 25 vid Oxfords och Cambridges universitet, eftersom ferierna där äro längre. Dessa

belopp utgå automatiskt till alla studenter, vilkas föräldrar ha en »skalainkomst» (alltså bruttoinkomsten minskad med de här förut omnämnda avdragen) av £ 1 000 (14 500 kr.) eller därunder. Övriga få inge särskild ansökan. Vissa högre ferieunderhåll kunna, som sagt, lämnas än de här nämnda. Maximum är för Oxford och Cambridge £ 47.10.—. per år och vid andra universitet £ 38.10.—. per år. Vill studenten under ferien ta en specialkurs vid sitt universitet kan han få ett tillägg på £ 3.10.—. per vecka eller, om han åtnjuter den högre ferieersättningen, £ 2.15.—. per vecka.

Studenten får vidare behålla tidigare innehavda stipendier från skolan, fonder o. s. v. upp till ett belopp av £ 100 (1 450 kr.) utan att detta påverkar statsstipendiets storlek. Detsamma gäller intill ett belopp av likaledes £ 100 för tävlingspris eller engångsbelöningar. Likaså kan universitets- eller collegestyrelser ge understöd i fall av behov upp till £ 30 per år åt nyinskrivna studenter och £ 50 för äldre. Sådana studenter, som ej kunna erhålla statsstipendier på grund av föräldrarnas för höga inkomstförhållanden, erhålla ett årligt »honorarium» på £ 50 men få då inte ha andra stipendieinkomster överstigande £ 50. »Premiet» utbetalas icke i sin helhet till andra än dem, som helt sakna andra premieinkomster.

Om en familj har två eller flera barn, som söka statsstipendier, sättes »föräldratillskottet» endast som om det gällde ett barn. I sådana fall delas tillskottet lika mellan de två (eller flera) studenterna. En överenskommelse föreslås av ministeriet med de lokala uppfostringsmyndigheterna för att säkerställa, att en liknande anordning kommer till användning, där en eller flera familjemedlemmar samtidigt ha statsstipendium och bidrag från de lokala myndigheterna (LEA:s). Vidare tillåtes vid bedömandet av sökandes familjeinkomst i samband med bidrag åt vuxna studerande över huvud taget (»further education») avdrag för hustru eller annan fullvuxen anhörig med £ 145 per år, för första barnet med £ 50 och för det andra och följande barn med £ 30 per år. (Alla de ovan lämnade uppgifterna ur Administrative Memorandum no 502, 27 april 1955.)

Det sagda innebär, att en person, vars barn söker ett statsstipendium och som har en total inkomst på £ 1 873 och avdrag på £ 755 (livförsäkringar £ 103, in-teckningsräntor £ 157, två ytterligare barn £ 300 och utgifter för dem £ 195), får en »skalainkomst» på £ 1 118. Detta ger ett »föräldratillskott» enligt tabellen (s. 13) på £ 99, vilka dras från £ 283, maximistipendiet för uppehållet vid Oxfords och Cambridges universitet. Då kvarstår £ 184, vilka utanordnas av ministeriet jämte godtagna avgiftsbetalningar (som variera mellan £ 50 och £ 150). Ligger, som sagt, »skalainkomsten» under £ 1 000 tillkommer dessutom feriebidrag. Vid en så pass hög total inkomst som £ 2 066 men där barnens antal är fyra (utom sökanden) kan avdraget enligt ett exempel bli £ 1 170 (obligatorisk pensionsavgift £ 78, livförsäkring £ 110, ytterligare fyra

barn £ 600, uppfostringsutgifter £ 350, släkting i hushållet £ 30, annat £ 2). »Skalainkomsten» blir då £ 860, vilket enligt tabellen ger ett »föräldratillskott» på £ 67 och ett bidrag från ministeriet till den sökande på £ 216 jämte godtagna avgiftsbetalningar och feriebidrag. Är den totala inkomsten £ 2 926 och avdragen £ 780 (livförsäkringar £ 32, ytterligare fyra barn £ 600 och utgifter för dem £ 148), blir »skalainkomsten» £ 2 146 och »föräldratillskottet» enligt tabellen £ 270. Ministeriet ger alltså här endast £ 13 samt godtagna avgiftsbetalningar. Enligt tabellen synes stipendiegivningen upphöra vid en »skalainkomst» (alltså efter avdragen) på omkring £ 2 200 (31 900 kr.).

Det är att märka, att statsstipendiet består av två delar: betalda avgifter (enligt uppgifter) och kostnader för uppehållet (»standard figure of maintenance»). De senare bestämmas vart tredje år efter en kostnadsundersökning inom ministeriet och efter rådfrågning hos universitetsmyndigheterna.

Detta stipendiesystem har gjort, att antalet studenter vid universitet och högre utbildningsanstalter i England starkt ökat. Förhållandet inom en årsgrupp mellan dem som nå universitetsundervisning och andra är nu som 1 till 31 mot 1 till 60 före senaste kriget. Andelen av universitetsstudenter med ekonomisk hjälp antingen från staten eller de lokala myndigheterna har stigit från 41 % 1938 till över 80 % 1955. Dessutom får en viss del studerande, som vi sett, stipendier av universiteten. Stipendierna variera i storlek, från £ 400 till, som nämnts, £ 50. Detta beror på det studerade ämnet, på universitetet, där studierna bedrivs, och på boningsorten samt på, som vi sett, föräldrainkomstens storlek. Studentkårens sociala struktur har under inflytande från de vidtagna åtgärderna radikalt förändrats. Det uppges, att för närvarande minst 40 % av studenterna äro barn till industri- eller lantarbetare (*Nicholas Hans: Comparative education, 4th impression, London 1955, s. 268*).

Det är att observera, att, som redan nämnts, särskilda prövningar årligen äga rum för dem, som önska ett statligt universitetsstipendium, i betraktande av att de omkring 2 000 (de voro 1956 1 850) årligen utdelade statsstipendierna och de 10 000 lokala studiebidragen ligga inom räckhåll för dem, som nå en viss betygsstandard vid avgången (examen för General Certificate of Education) från den högre skolan. Dessa prov undergå de flesta eleverna i de högre skolorna (»Grammatikskolan» — realskolan eller »Secondary schools» — högstadieskolorna). Eleven får ej vara över 20 år vid prövningen. Stipendiebeloppens storlek varierar emellertid inte efter examensprestationens kvalitet. Om ett lokalt universitetsstipendium vunnits av en elev, betalar staten sedermera skillnaden mellan det lokala bidraget, som sällan överstiger £ 100, och statsstipendiet (stipendium av supplemerande typ; se härom även *The ministry of Education: Form 1U, jan. 1956 och Form 4U/1956*).

Finns ett behov av reformer i vårt stipendiesystem?

Om vi nu efter denna inventering av gällande bestämmelser på detta område i de oss närmast omgivande länderna, där levnadsbetingelser och allmänna föreställningssätt äro med våra egna mest överensstämmande, söka draga några slutsatser, finna vi, att den nordiska statskretsens studerande vid de högre utbildningsanstalterna stå under inflytande av liknande uppfattningar, delvis dikterade av de hämningar, som de ekonomiska möjligheterna angiva. Det må observeras, att stipendiesystemen i Danmark och Norge tagit starka intryck av de åtgärder, som av oss i dessa avseenden vidtagits. I både Danmark, Finland, Norge och Sverige anges sålunda den räntefria statliga *långivningen* utgöra *huvudformen* för det studiestöd, som det är fråga om. Man har i alla dessa länder i och för sig goda erfarenheter av det tillämpade systemet i så måtto, att staten icke blivit sviken som långgivare. Pengarna ha återbetalats. Vad som i sammanhanget emellertid icke efterforskats är, vad dessa låneamorteringar inneburit i form av möda och försakelser, försenade äktenskap med uteblivna barnafödelse, hämmade utvecklingsmöjligheter i ett påbörjat yrkesarbete, förminskat livsmod och dämpad initiativkraft. Under sådana omständigheter kännetecknas det statliga intresset för utbildningsproblemet av en halvhet, som bortser från eller icke ser till de skadeverkningar, som likaledes vidlåda systemet.

I ett av de danska aktstycken, ur vilket vissa utdrag här tidigare lämnats, beröres ett problem, som även hos oss uppmärksammats i dessa sammanhang. I ett av ungdomskommissionens delbetänkanden: Ungdommens adgang til den højere uddannelse I. Gymnasiet (1949) redogöres för en undersökning om gymnasieelevernas fördelning på socialgrupper, vilken visade, att största delen av gymnasieeleverna kom från de ekonomiskt bäst ställda delarna av befolkningen. Det påpekades, att barn ur, som vi säga, socialgrupp I hade sex gånger så stor utsikt till att få gå i gymnasium som bönder, fiskare, yrkesutbildade eller icke yrkesutbildade arbetare, hänförda till lägre socialgrupper. Nu är emellertid, som den danska ungdomskommissionen påpekade, denna fördelning icke allena resultatet av olika ekonomiska möjligheter redan därför att en akademisk utbildning i våra dagar ingalunda är liktydig med särskilt goda ekonomiska möjligheter för att låta barnen få en högre utbildning. Också tradition och miljö och en viss omvärdering av den akademiska utbildningens anseende och betydelse för socialt och ekonomiskt avancemang utgöra betydande orsak till olikheten mellan de olika befolkningsgruppernas andel i tillgången till gymnasiet. Likväl måste föräldrarnas olika ekonomiska förhållanden alltjämt antagas vara den viktigaste orsaken till den olika fördelningen av gymnasieeleverna och samtidigt den av de reglerande faktorerna, som det hör vara försvarligt att närmast angripa.

Dessa synpunkter ha varit vägledande för reformverksamheten på detta

område i Danmark, Norge och Sverige under de senaste åren. Principiellt ha de även omfattats i Finland, ehuru de ekonomiska förhållandena där tvingat till en särskilt markerad återhållsamhet. De låta sig givetvis även anpassas på de studerande vid universitet och högskolor i de berörda länderna, där proportionen mellan socialgruppernas andel i studentkårerna ännu torde vara skiftande i ungefär den riktning, som den danska ungdomskommissionens formuleringar antydde.

Under sådana förhållanden böra de hos oss i Sverige redan vidtagna åtgärderna med inriktning dels på läroverksungdomens eller motsvarande elevers studiegång, dels på de studerandes vid universitet och högskolor förhållanden anses riktiga och ändamålsenliga. Vi slå här fast, att de hittills varit av social natur och inriktning, syftat till att få fram de lägre socialgruppernas ungdom till fortsatt högre utbildning. Mot denna tanke finna vi ingenting att invända. Systemet bör behållas och det är i och för sig glädjande, att det kunnat fullföljas i den utsträckning, som redan från början på grundval av förslagen från den studentsociala utredningen avsetts.

Det märkliga är emellertid, att det engelska studiehjälpsystemet uppbäres av även andra principiella tankegångar än de här närmast nämnda. Studiestödet inskränkes icke till de ekonomiskt svagast ställda för att upphöra vid en tämligen lågt satt gräns. Man har eftersträvat att få studiehjälpen spridd över i första hand hela den ekonomiska medelklassen. Därigenom förtagas de engelska åtgärderna karaktären av socialhjälp. De dikteras vidare av den uppfattningen, att det är ett förstahands statsintresse att ge detta stöd åt barnfamiljerna över huvud taget. Den ekonomiska medelklassen är i dagens läge hårt skattetyngd och äger icke som i större utsträckning tidigare möjlighet att bekosta sina barns utbildning. Stödet till barnfamiljerna har därför i England delvis fått denna form. Det är emellertid uppenbart, att denna rättvisesynpunkt i dessa sammanhang även kombinerats med andra tidsförhållanden, nämligen önskemålet att så mycket som möjligt öka antalet av dem, som, sedan deras lämplighet härför konstaterats, böra söka sig till yrken med högre utbildning som primär förutsättning. Det är utblicken mot en alltmera tekniskt betonad framtid, som lett till dylika slutsatser och motiverat den under de senaste åren starkt utbyggda stipendieverksamheten.

En närmare exemplifiering av dessa förhållanden och deras bakgrund torde vara överflödiga, eftersom de i dagens läge äro allmänt kända och erkända. Det är emellertid bekant, att särskilt Sovjetunionen hänsynslöst satsar på en forcerad utbildning av tekniker. I höstas fäste bl. a. dr *Axel Wenner-Gren* uppmärksamheten på dessa förhållanden vid ett uppmärksammat föredrag om automationens problematik vid Ingenjörvetenskapsakademiens sammankomst i Stockholm den 27 september. Siffrorna från 1954 visa, att man i Sovjetunionen i dessa avseenden hunnit långt. Den

första kolumnen i tabellen här nedan, som hämtas ur *Industria* 1956: 12, anger examinerade elever i »pure science» inklusive humanistiska vetenskaper, den andra »applied science», tillämpad vetenskap, till större delen av teknisk art, medan siffrorna inom parentes ange antalet utexaminerade med högskoleutbildning per miljon invånare. Det framgår klart av tabellen, att Sovjetunionen gynnar teknik och naturvetenskap på bekostnad av de humanistiska vetenskaperna. Det sovjetryska skolsystemet syftar, har det sagts, »till en formlig dammsugning efter begåvningar» (*Industria* 1956: 12, s. 3) och man synes ha lyckats att få fram »begåvningsreserven».

	Pure sc.	Per milj. inv.	Applied sc.	Per milj. inv.
USA	23 000	(144)	22 500	(137)
Sovjet	12 000	(56)	60 000	(280)
England	5 200	(105)	2 800	(57)
Västtyskland	3 450	(67)	4 450	(86)
Frankrike	1 760	(41)	2 988	(70)
Schweiz	215	(44)	399	(82)
Italien	2 436	(51)	2 200	(45)

USA räknar med att 1960 kunna examinera 38 000 civilingenjörer. Den ryska siffran skall emellertid då enligt den löpande femårsplanen ha ökat med 50 % (till 90 000). Även om varje siffra här ovan kan diskuteras, inte minst de sovjetryska, kan materialet anses vara hållbart för att illustrera en tendens. Det bildar bl. a. bakgrunden för den nyligen (1956) i England planlagda upprustningen av den tekniska utbildningen med en investering under en femårsperiod av omkring en och en halv miljard kronor. En mattare reflex av detta betraktelsesätt kunde hos oss iakttagas vid fjol-årets riksdag (Prop. 1956: 63 med förslag om den lägre tekniska undervisningens ordnande).

Att stödet åt barnfamiljerna gärna bör ges under formen hjälp till utbildning av de uppväxande barnen hade, som vi sett, renodlats i England. »Den kanske viktigaste uppgift vi ha i vår tid och den angelägnaste under de närmaste åren, synes mig — — — vara», yttrade förhållandevis nyligen professor *Ingvar Svennilsson* på en konferens om framtiden i dessa avseenden, anordnad av Landsorganisationen och det socialdemokratiska partiet i november 1955, »att ge den ungdom, som nu växer upp en utbildning, som gör det möjligt för oss att framgångsrikt tillägna oss den nya tekniken». Tiden vore, hävdade talaren, knapp och tvingade till improvisationer. Vid samma tillfälle erinrade landshövding *Per Nyström* (s), ordförande i 1949 års arbetskraftsutredning och förutvarande statssekreterare i socialdepartementet, om president Eisenhowers uttalande vid en federal skolkonferens i Washington den 28 november 1955, att den mest angelägna inrikespolitiska uppgiften i USA just nu vore en upprustning

av skolväsendet. Statens familjepolitik, sade herr Nyström vidare, borde få sin prägel av att hjälpa familjerna med barnens utbildning (Dagens och morgondagens frågor. Tekniken och morgondagens samhälle, Tidens förlag, Stockholm 1956, s. 261 och 290 resp.) Härvidlag är det enligt vår mening icke nog att tillämpa de socialpolitiskt färgade metoderna av 1800-talssnitt. Man måste taga hänsyn till de förändringar i befolkningens ekonomiska struktur, som präglade *dagens* samhälle.

Om det, som vi tidigare sagt, förhåller sig så, att en studerandes vid universitet och högskolor enda möjlighet att erhålla ett naturastipendium — hans betyg i studentexamen må vara än så lysande — består däri, att han kan uppvisa en föräldrainkomst på något över 10 000 kr. taxerad inkomst (beroende på anslagets årliga storhet kan detta belopp under vissa förutsättningar förskjutas något uppåt) innebär detta, att hela den ekonomiska medelklassen, till vilken i dag stora delar av bl. a. industriarbetarklassen hör liksom tjänstemän och lantbrukare med medelstora jordbruk, utestänges. Den hänvisas i de flesta fall på grund av det nuvarande skattetrycket att låta sina barn lånevägen täcka sina studiekostnader med de följder, som vi här redan antytt. En lösning av denna natur kan i varje händelse icke anses idealisk för denna medelklass. Den innebär även ur statens, ur samhällets synpunkt en högst tvivelaktig konklusion i det föreliggande läget, vilket illustrerar det klart önskvärda i att få hjärnorna aktiverade med det gemensamma bästa som mål. Det är naturligtvis härvidlag å ena sidan rätt och riktigt att satsa på socialt betonade stipendier, avsedda för de lägsta inkomstgrupperna, men å andra sidan även försvarligt att under trycket av nu gällande skattesatser vidga stipendiedemokratien till att verkligen, i princip, omfatta hela folket. Det nuvarande läget kan drastiskt illustreras därav, att en studerande med under AB (3,8 i en betygsskala på 7 som maximum) i genomsnitt på sitt studentbetyg och med en föräldrainkomst på omkring 10 000 kr. om året äter gratis på studentrestaurangens dyrare avdelning, en förmån, som hans stipendium ger honom, under det att en studerande med vida högre vitsord i sin examen men med en föräldrainkomst på omkring 15 000 kr. om året äter på studentrestaurangens billigare avdelning samt på skuld och lån. Det har hittills i våra studentklasser aldrig upphört att förvåna, att staten vid sin stipendiegivning visar sig helt ointresserad av att uppmärksamma den *bäste* elevens i årgången behov, då var och en vet, att dennes möjlighet att själv eller genom sina föräldrars måttfulla medelklassinkomster bekosta den fortsatta utbildningen är obefintlig, i trots av att hans föräldrainkomst ligger över det magiska strecket. Det låter sig icke göra att slå bort de fakta, som här föreligga, genom att tala om »tröskelproblem», i sig beklagliga men omöjliga att göra något åt. Det är oförsvarligt, därför att situationen för den ekonomiska medelklassen i dag är densamma vare sig det rör sig om en bruttoinkomst på

12 000 kr. eller 25 å 30 000 kr., i det senare fallet måhända kombinerat med ett högre barnantal. Vi ha sett, att det engelska stipendiesystemet utarbetats med bl. a. denna tanke för ögonen.

Familjeberedningen har i de sammanhang som den diskuterat stipendiefrågan, d. v. s. närmast under rubriken Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter, uppmärksammat behovet av »en viss justering av inkomststrecken inom behovsprövnings-systemet». Beredningen synes ha sympatier för att höja inkomststrecket från nu en årsinkomst av 12 000 kr. till 15 000 kr. (Familjeberedningen: Statens stöd åt barnfamiljerna. Översikt över familjeberedningens under tiden 18 september—16 oktober 1956 redovisade promemorior, s. 6; maskinskrift). Ett dylikt förslag är givetvis logiskt betingat, bl. a. på grund av penningvärdeförsämringen. Det berör emellertid icke annat än indirekt studenternas problem i samband med den fortsatta högre utbildningen.

Det finns emellertid åtskilliga möjligheter att underlätta för dessa studerande vid universitet och högskolor att leva under utbildningstiden.

Vi ha bl. a. sett, att de norska studenterna begärt vissa sociala åtgärder för att få ned matpriserna på studentrestaurangerna i Oslo och för att sänka hyrorna för rum på studenthemmen. Det kan också i det sammanhanget meddelas, att både i Köpenhamn och Aarhus »kollegier» finnas, där studenterna kunna bo helt gratis eller mycket billigt. I Köpenhamn finns även ett kvinnligt »kollegium» av denna typ. För att bli delaktig av dessa förmåner fordras i regel att ha avlagt första delen av ämbetsexamen, vilken normalt kan tas på 2—3 år. Det norska initiativet låte sig emellertid bedömas och prövas även mot svenska bakgrunder.

Vi ha vidare sett, att de norska studenterna begärde rätt till skattefri avskrivning av studiekostnaderna vid inkomsttaxering efter fullföljda studier. Denna tanke har, som var och en vet, varit aktuell sedan länge också hos oss, även kombinerad med förslaget, att den, som deklarerar, borde få rätt att draga av de belopp, som lämnas till underhåll av barn under utbildning. Hos oss har motioner på detta senare område väckts vid riksdagarna 1942, 1945, 1950 och 1952. Det senast nämnda året begärde ett enhälligt bevillningsutskott förslag till ändrade bestämmelser i dessa avseenden, om möjligt till 1953 års riksdag. Två betänkanden i dessa frågor hade framlagts av 1944 års allmänna skattekommitté (SOU 1950:21 och 1951:13), det första rörande avdragsrätt i vissa fall för periodiskt understöd till annans undervisning eller uppfostran, det andra angående på visst sätt begränsad avdragsrätt för amortering av studieskuld. Dessa förslag föranledde emellertid ingen proposition till riksdagen. TCO och Sveriges förenade studentkårer (SFS) inlämnade i maj 1954 till 1950 års skattelagssakkunniga en gemensam skrivelse, vari man beklagade dröjsmålet och underströk frågans vikt. Vid 1955 års riksdag begärdes i motion (II:137), att Kungl. Maj:t borde uppdraga åt 1950

års skattelagssakkunniga att upptaga frågan till skyndsam prövning eller att tillsätta särskild utredning. Även 1955 års bevillningsutskott framhöll, att detta ärende brådskade. Vid 1956 års riksdag ställdes, då fortfarande ingenting avhördes från Kungl. Maj:t, en interpellation om denna sak, vilken besvarades av finansministern den 29 februari. Statsrådet sade sig anse, att de berörda spörsmålen voro invecklade och att det ej vore möjligt att lova, att de skulle hinna bli utredda i tid för proposition om lagändringar till 1957 års riksdag. Bevillningsutskottets ordförande erinrade emellertid vid detta tillfälle om att »det svenska folkets beskattningsrätt utövas av riksdagen allena» samt att riksdagen här gjort »en beställning, som Kungl. Maj:t egentligen inte borde kunna lägga åt sidan». Senare hälsade bevillningsutskottet i yttrande (bet. nr 24) över vid riksdagen väckta motioner på området med tillfredsställelse departementschefens medgivande att pröva möjligheten att tillföra de sakkunniga flera experter »i en utsträckning, som bättre än nu svarar mot omfattningen av föreliggande arbetsuppgifter».

Så är för dagen läget på detta avsnitt. I Norge har, som vi tidigare här meddelat, en offentlig utredning 1952 förordat, att studielån bör få avräknas från skattepliktig inkomst och att finansdepartementet borde pröva en dylik åtgärd. Kostnaderna för de studerande skulle givetvis därigenom icke täckas men avdragsrätten i förening med rätt till skatteavdrag vid amortering av studieskulder skulle ändå verka som en sporre för anhöriga att hjälpa de unga till en högre utbildning.

Åtgärder av denna föreslagna natur skulle bidra till att lätta bördan för de studerande, som ej, på grund av gällande restriktioner, d. v. s. gränsen för högsta föräldrainkomst, erhållit stipendier. De skulle emellertid låta en situation kvarstå, som i ett stort antal fall måste te sig för rättskänslan kränkande och för statsintresset mindre välbetänkt. Vi förutsätta för vår del, vilket vi redan betonat, att det nuvarande systemet med naturstipendier bibehålles. Vi anse emellertid, att tidsutvecklingen frambragt så många nya faktorer angående den ekonomiska medelklassens allmänna läge, att vissa omprövningar böra göras. Det engelska systemet, för vilket här redogjorts, har den förtjänsten, att det tar hänsyn till den ekonomiska medelklassen. Likväl synes det icke, i trots av frågans avgörande betydelse för vårt folks möjlighet att i framtiden hävda sig i en alltmera skärpt konkurrens inom det ekonomiska livet, för dagen vara möjligt att förordna en övergång till ett stipendiesystem av denna typ, ehuru det organisatoriskt och administrativt ej skulle möta några hinder, om man beslöte sig härför. Vi ha emellertid funnit, att det likväl vore angeläget med vissa supplerande tillägg till vårt nu fungerade system med naturstipendier endast till *vissa* socialgrupper, ehuru behovet av dem kan påvisas vara mycket större.

Detta synes lämpligast kunna ske på så sätt, att ett antal — förslagsvis

och som ett försök årligen 300 — stipendier utlämnades till fri tävlan mellan elever, som nått de bästa studieresultatet i den examen som föregår inledandet av studier vid universitet, högskolor eller annan högre utbildningsanstalt. Statsstipendienämnderna har för 1957/58 beräknat årsvärdet för ett naturastipendium i medeltal för hela landet till ca 2 430 kr., varför kostnaden för statsverket bleve ca 729 000 kr.

I England krävdes, som vi sett, inga särskilda kvalifikationer för examen inför tilldelandet av statsstipendium (state scholarship). Kravet var här godkänd examen med hänsyn till att praktiskt taget alla, som kunde tänkas ha behov av bidrag (upp till omkring £ 2 200 i »skalainkomst»), erhöillo sådana. I Danmark var kravet ungefär AB, i Norge är kravet »turvande faglege kvalifikasjoner» (Dokument 7, s. 4, Budsjett-innst. nr 31, 1956, s. 4) samt »andre opplysninger som kan ha noko å seia for søkeren». I Finland är kravet (på grund av det ringa antalet stipendier, 100 stycken) högsta betyget. Hos oss fordra vi AB eller något därunder i genomsnitt. I och för sig innebär villkoret under fri tävlan alltså i princip ingen nyhet. Staten erhöille därmed en möjlighet att inför den uppväxande ungdomen i ifrågavarande sammanhang markera, att den även vore angelägen att underlätta de mest intellektuellt begåvade elevernas fortsatta utbildning. Att här från statens sida en intressegemenskap föreligger är uppenbart, icke minst inför de framtidsperspektiv på näringslivets område, som nyligen öppnats.

Det finns emellertid givetvis inkomstklasser, där ett utdelande av stipendier av denna typ måste te sig olämpligt, nämligen där inkomsten är så hög, att den bör onödiggöra varje åtgärd. Denna kategori är visserligen hos oss liten men den torde ännu finnas. Detta problem kunde lösas så, att visserligen alla elever tillåtes tävla om de stipendier, där särskilda kvalifikationer i fråga om betyg krävdes, men där endast de kunde komma i fråga, vilkas ekonomiska belägenhet vore av visst angivet slag. Detta skulle motsvara, i visst avseende, det engelska systemet med »honorarium» (ehuru i vårt fall icke, som i England £ 50, kontantbelopp borde utbetalas). Den övre gränsen för erhållande av dylikt stipendium borde i inkomstavseende kunna sättas till trettiofemtusen kronor att taxera till statlig inkomstskatt samt den undre gränsen vid den siffra, som berättigar till att erhålla de nu utgående naturastipendierna. Den valda siffran här ovan täcker ungefär hela den civila allmänna löneplanen. Vart och ett av de trehundra stipendierna skulle utgå, liksom de nuvarande, i form av fri bostad och kost samt med de inskränkningar beträffande tiden för innehavet jämte de övriga bestämmelser som gälla i nu tillämpade reglementen för naturastipendier.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag,

1. att riksdagen måtte besluta att under nästkommande budgetår ställa medel till förfogande för utdelande efter i

motionen angivna grunder av 300 nya naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter i syfte att därmed underlätta för begåvade studerande ur den ekonomiska medelklassen att erhålla fortsatt högre utbildning; samt

2. att riksdagen — för den händelse yrkandet under 1. ej vinner bifall — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättandet av en utredning, vilken ägde att ompröva nu gällande bestämmelser rörande utdelandet av naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter, och att därvid i motionen angivna synpunkter måtte beaktas.

Stockholm den 24 januari 1957

Erik Arrhén

Nr 120

Av herr **Osvald m. fl.**, om lån åt Uppsala studentkår för uppförande och inredande av en studentmatsal.

(Lika lydande med motion nr 129 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1957

Hugo Osvald

Ruth Hamrin-Thorell

Einar Eriksson

Erik Arrhén